

ЗАНЯТТЯ № 15

**Тема: Обстеження гепатобіліарної системи і підшлункової залози.
Проміжний контроль знань з обстеження пацієнтів з патологією травної системи.**

Актуальність теми: захворювання печінки, жовчного міхура та підшлункової залози, нирок та кровотворних органів на даний час є дуже розповсюдженими в усіх країнах світу й частота їх зростає. Величезна актуальність теми даного заняття впливає з розуміння значення таких об'єктивних методів обстеження хворого як пальпація та перкусія в діагностиці як первинних захворювань цих органів, так і вторинних, за наявності захворювань інших органів і систем, зокрема серцево-судинної системи, дифузних захворювань сполучної тканини. Печінка є унікальним органом, без якого неможливе існування людини. У зв'язку з цим будь-яке захворювання печінки, що призводить до зниження її функції, є небезпечним. Тому слід уважно ставитися навіть до найменших симптомів, що свідчить про ураження печінки, жовчного міхура та підшлункової залози.

2. Навчальні цілі заняття:

Знати:

- функції печінки, жовчного міхура та підшлункової залози;
- методику розпитування хворого;
- основні та другорядні скарги хворих з патологією печінки, жовчного міхура та підшлункової залози;
- особливості збирання анамнезу хвороби та життя у хворих з патологією печінки, жовчного міхура та підшлункової залози;
- методику проведення загального та детального огляду.
- функції печінки, жовчного міхура та підшлункової залози;
- методику проведення перкусії печінки за М.Г. Курловим;
- нормальні межі та розміри печінки за М.Г. Курловим, діагностичне значення перкусії печінки;
- нормальні розміри селезінки;
- правила і техніку пальпації печінки, жовчного міхура, підшлункової залози та селезінки за методом В.П. Образцова–М.Д. Стражеска;
- діагностичне значення пальпації печінки, жовчного міхура, підшлункової залози та селезінки;
- больові точки, характерні для захворювань печінки, жовчного міхура та підшлункової залози;
- анатомію органів кровотворення;
- методику перкусії й пальпації печінки й селезінки.

Вміти:

- зібрати анамнез у хворого з патологією гепатобіліарної системи;
- проводити загальний та детальний огляд хворого з патологією печінки, жовчного міхура та підшлункової залози;
- оформити письмово дані, отримані під час розпитування та огляду хворого з даною патологією;
- проводити перкусію печінки за методом М.Г. Курлова;
- проводити перкусію селезінки;
- пальпувати печінку, жовчний міхур, підшлункову залозу та селезінку за методом В.П. Образцова–М.Д. Стражеска;
- виявляти больові точки, характерні для захворювань печінки, жовчного міхура та підшлункової залози;
- проводити пальпацію печінки та селезінки.

Оволодіти:

- методикою збирання анамнезу в хворих із захворюваннями печінки, жовчного міхура та підшлункової залози;
- навичками виявлення під час огляду хворого симптомів захворювань печінки, жовчного міхура та підшлункової залози;
- навичками перкусії печінки за М.Г.Курловим;
- навичками пальпації печінки, жовчного міхура та підшлункової залози за методом В.П.Образцова–М.Д. Стражеска;
- навичками визначення симптому Пастернацького;
- навичками перкусії й пальпації селезінки.

3. Виховна ціль: причин для виникнення хвороб печінки безліч, але основними є неправильне харчування, зловживання алкоголем, сидячий спосіб життя і вірусні інфекції. Таким чином, майбутні спеціалісти повинні розуміти важливість дотримання засад здорового способу життя, особистої гігієни, раціонального харчування та уникання шкідливих звичок як засобів первинної та вторинної профілактики захворювань печінки, жовчного міхура та підшлункової залози. Особлива увага надається моральним, медичним та соціальним аспектам профілактики алкоголізму. На занятті підкреслюється також вагомий вклад вітчизняних вчених у розвиток гепатології (С.М. Мартинов, Я.М. Виговська, Б.В. Хабаровський та ін.).

4. Міждисциплінарна інтеграція:

Попередні дисципліни:

- біологічна хімія;
- біологія;
- нормальна анатомія;
- нормальна фізіологія;
- патологічна анатомія;
- патологічна фізіологія;
- топографічна анатомія;
- медична психологія;
- загальна гігієна;
- гігієна харчування.

Наступні дисципліни:

- внутрішні хвороби;
- педіатрія;
- сімейна медицина;
- поліклінічна справа;
- соціальна медицина, економіка та організація охорони здоров'я;
- інфекційні хвороби;
- факультетська хірургія;
- шпитальна хірургія.

Внутрішньопредметна інтеграція:

- матеріал теми використовується під час вивчення синдромів захворювань внутрішніх органів.

5. Зміст теми заняття:

1. Особливості розпитування хворих з патологією печінки, жовчного міхура та підшлункової залози.
 - 1.1. Характеристика больового синдрому та його особливості.
 - 1.2. Диспепсичні явища, деталізація, діагностичне значення.
 - 1.3. Діагностичне значення свербіння шкіри.
2. Діагностичне значення загального та детального огляду.
 - 2.1. Огляд шкіри, методика проведення. діагностичне значення.
 - 2.2. Огляд живота, методика проведення, діагностичне значення.
3. Перкусія печінки за М.Г. Курловим:
 - 3.1. Нормальні границі та розміри печінки.
 - 3.2. Діагностичне значення визначення границь та розмірів печінки.

4. Пальпація печінки, жовчного міхура та підшлункової залози за методом В.П. Образцова–М.Д. Стражеска.
 - 4.1. Методика пальпації печінки.
 - 4.2. Методика пальпації жовчного міхура.
 - 4.3. Методика пальпації підшлункової залози.
 - 4.4. Больові точки, що визначають наявності патології печінки, жовчного міхура та підшлункової залози.
 - 4.5. Діагностичне значення патологічних даних пальпації та перкусії печінки, пальпації жовчного міхура та підшлункової залози.
5. Перкусія печінки й селезінки.
6. Пальпація селезінки.

6. План та організаційна структура заняття:

Підготовчий етап (10 % часу)

1. Організація заняття.
2. Визначення навчальних цілей та їх мотивація.
3. Контроль вихідного рівня знань.

Основний етап (75 % часу)

1. У навчальній кімнаті викладач на підбраному хворому із захворюванням печінки, жовчного міхура та підшлункової залози демонструє студентам методику проведення його розпитування, методику проведення загального і детального огляду; методику перкусії печінки за М.Г. Курловим, пальпації печінки, жовчного міхура та підшлункової залози за В.П.Образцовим–М.Д.Стражеском, селезінки, перкусії селезінки.

2. Відпрацювання студентами у навчальній кімнаті один на одному практичних навичок з огляду ротової порожнини, живота, навичок з перкусії печінки та пальпації печінки, жовчного міхура, підшлункової залози, перкусії та пальпації селезінки.

3. У палатах викладач демонструє студентам хворих з різними захворюваннями печінки, жовчного міхура, підшлункової залози.

4. Проміжний контроль знань обстеження пацієнтів з патологією травної системи.

Заключний етап (15 % часу)

Контроль і корекція рівня професійних вмінь і навичок. Аналіз результатів проміжного контролю знань з обстеження пацієнтів з патологією серцево-судинної системи.

Контрольні питання:

1. Які скарги висловлюють хворі з патологією печінки та жовчного міхура?

2. Основні скарги хворих з патологією підшлункової залози.
3. Особливості больового синдрому у разі захворювань печінки, жовчного міхура, підшлункової залози.
4. Діагностичне значення свербіжу шкіри у хворих з патологією печінки та жовчного міхура.
5. Які диспепсичні прояви спостерігаються у хворих з ураженням підшлункової залози?
6. Що виявляють під час огляду шкіри та слизових оболонок у хворих з патологією печінки, жовчних шляхів та підшлункової залози?
7. Чим зумовлене симетричне збільшення живота у хворих з цирозом печінки?
8. Діагностичне значення огляду долонь та нігтів у хворих на цироз печінки.
9. Діагностичне значення огляду живота у хворих з патологією печінки та підшлункової залози.
10. Що таке гінекомастія?
11. Що таке ксантома?
12. Що таке ксантелазма?
13. Де передовсім з'являється жовте забарвлення у разі патології печінки та жовчного міхура?
14. Яка послідовність проведення перкусії печінки за М.Г. Курловим?
15. Як проводиться пальпація печінки за методом В.П. Образцова–М.Д. Стражеска?
16. Що це таке симптом Курвуазьє?
17. Які нормальні розміри печінки за М.Г.Курловим?
18. Які дані пальпації печінки в нормі?
19. Що характеризує перший розмір печінки за Курловим?
20. Що характеризують другий та третій розміри печінки за Курловим?
21. Методика пальпації підшлункової залози.
22. Діагностичне значення збільшення селезінки.

Підведення викладачем підсумків заняття.

Домашня самопідготовка:

1. Особливості анамнезу хворих з патологією печінки, жовчного міхура та підшлункової залози.
2. Основні скарги хворих із захворюваннями органів гепатобіліарної системи.
3. Деталізація анамнезу захворювання.
4. Анамнез життя у хворих з патологією печінки, жовчного міхура та підшлункової залози.

5. Загальний огляд хворого з патологією печінки, жовчного міхура та підшлункової залози.
6. Методика проведення огляду ротової порожнини.
7. Огляд живота та його діагностичне значення.
8. Короткі анатомо-фізіологічні дані печінки, жовчного міхура, підшлункової залози.
9. Перкусія печінки за М.Г. Курловим: методика її проведення, діагностичне значення.
10. Пальпація печінки, жовчного міхура, підшлункової залози за В.П. Образцовим–М.Д. Стражеском.
11. Больові точки за наявності патології печінки, жовчного міхура, підшлункової залози.
12. Пальпація печінки й селезінки.
13. Перкусія селезінки.

Література:

1. Пропедевтика внутрішньої медицини /Децик Ю.І., Яворський О.Г., Нейко Є.М. та ін.; за ред. проф. О.Г. Яворського. – 5-е вид., виправл. і допов. – К.: ВСВ «Медицина», 2018. – С. 349–358, 386–388, 447–449.
2. Пропедевтика внутрішньої медицини /Децик Ю.І., Яворський О.Г., Нейко Є.М. та ін.; за ред. проф. О.Г. Яворського.– 3-є вид., виправл. і допов. К.: ВСВ «Медицина», 2013. – С. 349–358, 386–388, 447–449.
3. Основи внутрішньої медицини: Пропедевтика внутрішніх хвороб /Децик Ю.І., Яворський О.Г., Нейко Є.М. та ін.; за ред. проф. О.Г. Яворського.– К.: Здоров'я, 2004. – С.320–328, 354–356, 369–371, 411–413.
4. Яворський О.Г., Ющик Л.В. Пропедевтика внутрішніх хвороб у запитаннях і відповідях. К.: Здоров'я, 2003. – 443–451, 578–603, 617-625, 681–690 (травна система).
5. Пропедевтика внутрішніх хвороб /Децик Ю.І., Нейко Є.М., Пиріг Л.А. та ін.; за ред. проф. Ю.І.Децика. – К.: Здоров'я, 2000. – С.319–327, 368–370, 412–413.
6. Яворський О.Г. Навчальний DVD-фільм «Пальпація, перкусія, аускультация». Українською й англійською мовами. – 2005.
7. Яворський О.Г. Схема історії хвороби (для студентів III курсу). – Львів, 1992. – 16 с.